

PAMÁTNÍKY PSÍ HISTORIE

M. Císařovský nejdůležitější okamžiky psí historie

„Qui me amat, amat et canem meum“

Kdo miluje mne, miluje mého psa. Citát připisovaný pozdějšímu svatému Bernardu (kanonizován byl v roce 1681), Bernardu Menthonskému (923 -1008), členu řádu benediktinů a zakladateli proslulého kláštera a hospicu (roku 962), ležícího ve švýcarských Alpách ve výšce 2473 m n. m., a zřejmě i zakladatele chovu velkých

Dobová rytina psa zachránce z konce 19. stol.

pasteveckých molossů horského typu, používaných k záchraně zbloudilců; později po něm dostali jméno - svatobernardský pes.

➤ **12. stol.** – v Británii se do módy dostávají zápasy původně řeznických a honáckých psů s býkem nebo na řetěz uvázaným medvědem, pojímané jako zábava či sportovní disciplína, tzv. baiting nebo bull baiting; tato praxe stojí na počátku formování plemene anglický buldok

➤ **1117** – když spolu bojovali o český trůn bratři Vladislav a Bořivoj, došlo podle kronikáře Dalimila k tomu, že

Uladislav každého dne stíhal pány proradné. Potrestal i svého milce, jemuž kdysi v slabé chvílce, když se vydal do dalek, svěřil celé země správu. Poručil mu vložit hlavu na špalek, vynes nad ním ortel krutý, dal mu utnout plnovous, přivázat ho na motouz k psovi, toho bodat pruty, třikrát hnát ho po tržišti, dokud leb si nerozstříští. Biřic po té exekuci křičet měl pak: „Hanba škůdci!“

➤ **1125** – historicky první pokálení psem v Čechách popisuje kronikář Kosmas; při půtkách o český trůn se stalo, že „rovněž dopaden byl jako účastník vzpoury (proti Vladislavovi) i Přivítan, jenž se zdál být starší hradu v Praze „ tomu byl na záda přivázan

velký prašivý pes, opojený zkyslou jíchou (hustá polévka vařená s krví a masem), a on pak byl popaden za vousy a voděn třikrát okolo tržště za štěkotu psa, který pokálel svého nosiče. Biřic přitom volal: Takovou poctu si odnáší, kdo nezachová věrnost, slíbenou knížeti Vladislavovi.“

➤ **1130** – byl v Čechách poprvé stíhán zločinec za pomoci psů; podle kronikáře Kosmase tehdy Soběslav I. po odhalení vražedného spiknutí „povolal několik svých lovců a řekl jim, zatajuje však skutečnost: jednomu z mých zbrojnošů byl ukraden tlumok, pusťte ohaře, aby sledovali stopy zloděje. Oni, plníce rozkaz pána, rychle za ním běželi a v jedné vsi ho chytili, on měl meč napuštěný jedem, a přivedli ho spoutaného ku knížeti.“

➤ **1147** – příchod skutečných chrtů do Čech: spadá až do doby křížáckých výprav. Již z druhé výpravy, uspořádané německým císařem Bedřichem Barbarossou v letech 1147 až 48, přichází z Asie nový typ lovu s ptáky a chrtů. Český mravokárcce Tomáš Štítný ze Štítného (asi 1325 - 1400) mohl proto později konstatovat:

„Malá-liž kratochvíl v lovích se sokoly, s jestřáby, s krahujci, s ohaři, s chrtů, s vyžlaty, v běhu komonstva a v křepkosti i v skocích zvířat rozličných, onde ona hbitá, ano prudká, ano křepká!“

➤ **1148** – český král Vladislav II. poručí Kutnohorským, aby veřejně povolali na trhu, že nikdo nesmí lovit, protože král si nechal myslivecké kratochvíle „s rukávníky a psy“ pro sebe. Rukávníky byla velmi účinná zařízení k lapání pernaté zvěře, zvláště koroptví. Šlo o jakýsi sítěný chobot či tunel, do něhož byly koroptve

natlačovány za pomoci speciálně vycvičených psů

➤ **1152** – v důsledku sňatku Eleanory Akvitánské s Jindřichem II., pozdějším anglickým králem, se oblast Poitou ve střední Francii dostává na téměř tři století pod anglickou kontrolu. Tato okolnost měla značný vliv na vývoj mnoha plemen honičů ve Francii i v Británii jako honiče z Vendée, svatohubertského psa, honiče z Poitou a další

➤ **2. pol. 12. stol.** – v bretaňské baladě o Guingamorovi se píše o „Lemmierovi“, starofrancouzky „Lamierovi“, pozdějším bladhaundovi, jako o loveckém psu, který slídí po zvěři a uštvě kořist, nebo ji stopuje. V baladě bere lovec svého psa na lov, aby mu vystopoval kance. Když je stopa zavede do houštiny, nechá psa postupovat kupředu a štěkat. Silou (par force) pak vyžene kance z houští. Psi hrají důležitou roli i v pokračování příběhu o Guingamorovi, jehož se pokoušela svést neteř krále. Po odmítnutí jako pomstu zařídí pro Guingamora úkol, aby vyhledal deset ztracených rytířů. To se mu podaří právě díky skvělým loveckým psům

➤ **1170 až 1221** – svatý Dominik, zakladatel řádu dominikánů „psů Pána“, podle některých legend se jeho matce před narozením syna zdálo, že dává život psu, který drží v tlamě pochodeň, aby „zapálil svět“. Proto bývá sv. Dominik také někdy zobrazován se psem u nohou

➤ **1197 až 1230** – za vlády českého panovníka Přemysla Otakara I., který se zasloužil o vítězství německého krále Oty IV. (1198 - 1218) nad Sasy,

„Pak nastal čas hlučných radovánek, dobré jméno prodal pán i pánek, staří tučněli jak vepři v chlívě, mladí s ohaři jen v lesích divě honili jak psáři zajíce. Dříve čistý byl dům šlechtice, stranou žilí

psi a psovodi, a teď pánům psí pach lahodí. Dřív se přeli páni nejednou o tom, jak svou zemi pozvednou, a jen zřídka v dálnou končinu zajeli si k svému lovcímu na jeleny nebo na srnce a též promluvit si od srdce s druhy, jak se vyhnout rozbroji a žít v míru dál a v pokoji.

Teď si ale hráli na psáře, do domu si zvali ohaře, o vysoké, o psech debaty vedli bez hlavy a bez paty. Proto měsíc mají děravý, z psího smradu stůňou na nohy, lid dřív statný je teď nebohý a přechoasto na smrt churaví.

Česká šlechta kdys tak junácká víc než o čest dbala o nácka.“

Dalimilova Kronika česká

➤ **1210** – Llewellyn, princ z Walesu, dostává jako dar od prince, pozdějšího krále Anglie Jana, vlkodava, kterého si velmi oblíbil.

Lidová báje ze 13. století vypráví o velšském princovi Llewellynovi, náruživém lovcovi, a jeho oblíbeném vlkodavu jménem Gelert, který jej vždy provázal při ranním lovu. Jednoho dne si princ na lovu všiml, že Gelert není po jeho boku, a hned se vrátil domů aby zjistil, co se stalo s jeho milovaným psem. Gelert, který ho jako obvykle uvítal na prahu, měl však mordu od krve. Zděšený princ spěchal do zámku,

Vzteklina – v části Verminatia středověké lékařské knihy a herbáře z konce 12. stol. je zobrazen muž držící bylinu a probodávající mečem hada. Na dalším obrázku muže ošetřuje lékař, zatímco vzteklý pes s modře obarvenou hlavou utíká pryč

Irský vlkodav

kde našel převrženou kolébku svého syna a všude kolem plno krve. V domnění, že pes dítě zadával, vytasil Llewellyn meč a proklál Gelertovi srdce. Vzápětí však uslyšel dětský pláč. Pátral, odkud vychází, a našel své dítě pod kupou ložního prádla z kolébky. V těsné blízkosti ležel vychrtlý vlk, nepochybně zabitý Gelertem po krvavém boji. Zděšen tím, co provedl, Llewellyn vzal tělo psa a pohřbil jej se vši slávou na místě, které je dodnes známé jako Bedd Gelert, Gelertův hrob. Vzniklo tak prý i jméno vesnice Beddgelert a rčení „Litovat hluboce jako ten, kdo zabil svého psa.“

➤ **1230 až 1253** – o situaci po smrti Přemysla Otakara I. píše český kronikář Dalimil:

Na krále pak Václav povýšen byl a české zemi o věhlas postarat by se byl mohl zas. On však lovil se psí lájí, v síních smrad měl jak v psinci, oko ztratil při štvani, víc než doma býval v háji, jezdil křivoklátským krajem a o Prahu neměl zájem. Že psy trpěl v domácnosti, bolely ho v nohou kosti.